

Zij zijn de-
aarde in den
ijn parousie.
l: staakt het
de veteranen
dch bij den
ieder in zijn
de soldaten,
n-staken af-
veranderd en

Koning zoe-
hem de heele
gen, de heer-
stieken, Zich-
God in allen

erein, en Hij
on, zóó komt
K. S.

VEN

TEVOREN?

meerde Ker-
lingen van dr
even niet stil-
at 't tegendeel
ize meenings-
ik tegenover
en maken de
ad, die kerke-
an", die soms
krijgt, opdat
a de KERK
nnen sommige
afregeren.
k daarom ook
aar maar wil-
scribenten in
, sla niemand
eningsgeschild-
staant-koekoek-
r Zus en Zoo.
zeggen ze: zie
en" vaak „ge-

e broeder ds
e Hoogeschool
ag, hoe wij in
n politiek op-
aker naar de
mèt hem den
archie n á r
schapsverleg
hem luisteren,
emist noemen.
als ik meen,
iken van wat

hij schrijft in
an, 1948.

Nat hebben ze
ten, in synode
ud en beteeke-
het doen van
zetten, avond-
d plaatsen, uit
waarin de per-
ebben, en meer
daden.

ijn best doet de
artikel te mis-
gelukken zal,
feit is, dat hij
daden" zegt te
de kerken en
de schorsing
van (blijkbaar)
kend voor het
I". Hij ziet ook
Toornvliet-Rid-
hoe ze daarop

e betekenissen en
iets anders te
in de „vijftien"
hebben afgele-
loeling" van
s óók in reke-
was zoo erg
en omtrent de

de: of de von-
kenen, dat wij
geconstateerde"
dgens de logica
ristus gesloten

zijn (van synodewege). De Schelhaas meent, dat men
dit niet zomaar zeggen kan. Hij stelt de vraag:

„Ik zou niet graag beweren, dat „valsche leer" niet
afsnijdebaar maakt. Maar wil dat zeggen, dat in
elk geval, zonder onderscheid (als er n.l. niet een laten
varen van die valsche leer is) afsnijding volgen moet?"

Op deze vraag antwoordt de Schelhaas ontkennend.
Hij beroept zich hier op prof. dr H. Bouwman. De
Schelhaas schrijft:

„Ik beroep mij op Prof. dr H. Bouwman „Geref. Kerk-
recht", deel II, blz. 666: Ook zou het kunnen gebeuren,
dat iemand niet langer zou kunnen worden geduld in
het ambt, als ouderling of predikant, maar dat de af-
snijding niet van dien aard was, dat hij als lid der ge-
meente moest worden geëxcommuniceerd. De kerk zou
er naar recht (in het artikel Gron. Kb. staat hier een
zetsfout) bezwaar in zien, een oprecht christen, een Ge-
reformeerde belijder, maar die op het stuk van den doop
het Baptistische gevoelen toegedaan was, bv. een man
als Spurgeon, als lid der kerk niet te gedooien".

En de Schelhaas merkt daarbij op, dat men dit
citaat niet van zich af mag schuiven, onder het ar-
gument, dat het stamt uit 1934, dus na het jaar der
kerkrechtelijke revolutie in 1926. Want, zoo zegt hij,
volkomen terecht, men kan hetzelfde citaat letterlijk
ook terugvinden in Bouwman's Kerkelijke Tucht, uit
het jaar 1912; toen was de revolutie van dr H. H.
Kuyper c.s. nog niet aan den dag getreden.

Nu zullen we ons niet lang bezig houden met wat
overigens een nuchter feit is, dat volgens de synodale
logica van 1944 dit citaat niet klopt op de door ons
bedreven „misdaden". Laat ons blijven bij den eerst
geschorste: ze zei, dat de man ook zeer goed wist, dat
hij inging tegen het kerkelijke recht (hij was dus
heelemaal niet „oprecht"); dat hij ook afweek van
de leer (want hij wou het formuleetje, dat Ridderbos
c.s. ook voor geen gekloofde-haar-lengte wijden ver-
anderd zien niet leeren als bindend woord van God,
en was dus ketter, zooals immers nog herhaaldelijk,
en dit nog wel uit het dorp van Thomas Bos, beweerd
wordt door de extremisten der synodocraten, die maar
niet willen hooren naar de feiten van 1944 zelf).

We zullen ook niet de Schelhaas eraan herinneren,
dat de formule, die men in 1944 gebruikt heeft, die
van „scheurmakend" was. En dat Bouwman,
Geref. Kerkrecht, bl. 666/7, en Kerkelijke Tucht,
271/2, dáárvan constateert, dat scheurmakers IN
GEENEN DEELE kunnen toegelaten worden tot de
ambtelijke bediening, OMDAT volgens het avond-
maalsformulier (door de synode UITDRUKKELIJK
naar voren gehaald tegenover dien eerst geschorste)
desulken NIET MOGEN TOEGAAN TOT HET
AVONDMAAL DES HEEREN. Me dunkt, als men
Bouwman citeert, op het punt-in-kwestie, is
hij duidelijk genoeg, in het zeggen: metterdaad is hier
van synodewege publiek beweerd, dat de bedoelde
persoon, zoolang hij in de „geconstateerde" zonde
blijft, buiten het rijk Gods staat, een verrot lid der
gemeente is, en zijn gericht en verdoemenis des te
zwaarder zou maken, als hij toch aan het avondmaal
deelnam. Het weersinwekkende manipuleeren met het
avondmaalsformulier, dat men in 1944 heeft aange-
durfd, moet niemand verkleinen: het conflict is ethisch.

Maar we willen wel eens nagaan of het citaat van
prof. Bouwman hier goed gebruikt is, en dus kan dienen
als argument voor de stelling: schorsing op grond
van art. 79/80 K.O. houdt niet in de uitspraak
dat, wie in de geconstateerde zonde blijft, zoolang hij
dit doet, buiten Christus' Rijk staat.

Ik meen, dat Bouwman's citaat deze stelling NIET
ondersteunt. Ten bewijze het volgende.

Bouwman heeft in zijn Gereformeerde Kerkrecht
heele stukken uit zijn boek over „Kerkelijke Tucht"
vrijwel letterlijk laten herdrukken. Maar hij liet ook
heele stukken en paragrafen uit „Kerkelijke Tucht"
(hierna geciteerd als K.T.) weg in „Gereformeerde
Kerkrecht" (hierna geciteerd als G.K.). Voorbeelden:
G.K. II, 594 begint te spreken over „naam en begrip
van de kerkelijke tucht", en drukt dan af K.T. 11-22/3,
met een kleine ommissie. Dat loopt tot G.K. II, 604.
Dan slaat Bouwman in G.K. II over hetgeen staat in
K.T. paragraaf 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, om
op G.K. II, 604 te vervolgen met wat in K.T. paragraaf
14 is: het DOEL der kerkelijke tucht. Dat wordt be-
handeld G.K. II, 604-609, en correspondeert met K.T.
172-177. De bladzijden K.T. 24-171 zijn dus in G.K. II overgeslagen.

Even stilstaan: ieder lezer weet dus nu, dat een
citaat uit G.K., waarin woorden uit K.T. zouden wor-
den herdrukt, die in K.T. zelf voorkomen na bl. 171,
nimmer mogen worden losgemaakt van wat in K.T.
24-171 is opgemerkt. Een vervolg van een boek mag
men niet lezen zonder het voorafgaande gedeelte.

Dan gaat Bouwman in G.K. II, als hij op bl. 603
klaar is met het herdrukken van K.T. 172-177, weer
een paragraaf uit K.T. overslaan. Het overgeslagen
deel is ditmaal K.T., paragraaf 15, handelende over
de OORZAKEN der kerkelijke tucht. Dit is K.T. bl.
178-202. Ook de bladzijden K.T. 178-
202 zijn dus in G.K. II overgeslagen
maar mogen niet worden verwaarloosd bij de lectuur van G.K., als
die verder gaat met het afdruk-
ken van stukken uit K.T.

1648 - 30 JANUARI - 1948.

Op den derigsten Januari is het 300 jaar geleden,
dat te Munster de vrede, die aan den tachtigjarigen
oorlog een einde maakte, gesloten werd.

In zijn Handboek der Geschiedenis van het Vader-
land teekent Groen van Prinsterer aan: „De jeugdige
Republiek, gevormd door den moed en de volharding
van een gering aantal Christenen, die Gode meer dan
den menschen gehoorzaamheid hadden betoond, was
het gedenkteken van de onbedriegelijkheid der belofte:
zoekt eerst het Koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid
en al deze dingen zullen u toegeworpen worden".

Groen heeft in den Vrede van Munster en in den
Gouden Eeuw, dien de Republiek toen beleefde, ge-
schiedenis schrijvend in het licht der Schriften, den
zegen des Verbonds herkend en erkend over
een geslacht, dat het Verbond des HEEREN gehouden
had en gedacht aan Zijn bevelen om die te doen (Ps.
103).

Dat geslacht, dat het „pleit van dwang en vrijheid"
begonnen was, had het Verbond Gods gehouden aller-
eerst in de kerk. Het was door Gods genade terugge-
leid tot de Woorden des Verbonds — de rechte prediking
— tot het bloed des Verbonds — de rechte sacraments-
bediening, het had weer geleerd den HEERE te dien-
en naar Zijn Woord. En uit den Heidelberg had het
gelpeld, dat het ware Sabbatswerk der geloovigen was:
„dat de kerkdienst of het predikambt en de scholen
onderhouden worden (Zondag 38)". Ook de scholen!
Begeerte Leiden van Oranje niet een Universiteit, al-
leer eerst om te voorzien in den schreienden nood aan
Dienaren des Woords?

Ook voor Oranje stond de vrijheid der kerk voor-
aan. Om die vrijheid der kerk zocht hij de vrijheid
van het land. In zijn correspondentie schrijft hij voort-
durend over haar! Als Haarlem door de Spanjaarden
in 1573 gevallen is en men aan Oranje schrijft, dat het
nu uit was, ten ware „eenig Verbond tusschen hem
en een machtig Vorst mocht bestaan", antwoordt hij:
„Zoo het God Almachtig belijft heeft van der stede
van Haarlem na Zijn Goddelijke wil te disponeeren,
sullen wij Hem en Zijn Goddelijk Woord daarom ver-
loochenen en verlaten? is daarom de sterke hand Gods
eenigszins verkort en Zijn kerk en Gemeen-
te te niet gebracht?"

Om Gods Kerk en Gemeente ging het hem!
Om — zooals het in datzelfde schrijven even ver-

We behoeven nu niet verder na te gaan, hoe het
staat met de plaatsen uit K.T., overgenomen in G.K. II.
Want als nu in G.K. II, 666 dat citaat over die „val-
sche leer" (die nog niet tot excommunicatie heeft te
leiden) wordt afgedrukt uit K.T. 271, dan merken
wij op:

G. K. II, 666 moet men lezen als herdruk van K. T.
271; maar K. T. 271 mag niet worden gelezen zonder
(o.a.) K. T. 190—198; en dat gedeelte is in G. K. II niet
afgedrukt. Men moet dus den zin, door de Schelhaas
geciteerd, nadrukkelijk verklaren in verband met K. T.
190—198.

Welnu, in K.T. 190-198 spreekt prof. Bouwman uit-
voerig over de tolerantie (het trefwoord ont-
breekt in G.K., zoowel I als II). Daar gaat het, bl.
190, al dadelijk over zulke lieden als dien broeder
Spurgeon (we laten de juistheid en doeltreffendheid
van dit voorbeeld nu maar onbesproken). „De tole-
rantie", aldus Bouwman, K.T. 190, „bedoelde eenvoudig
rekening te houden met de mogelijkheid, dat iemand,
door gebrek aan inzicht, door den invloed van buiten,
door vooringenomenheid, bezwaren had tegen een of
meer stukken der leer, en dat wel in alle oprechtheid,
en niet uit oorzaak van libertijnische boosheid.....".
Verder, K.T. 192: „Herhaaldelijk is de zaak van de
tolerantie op de Gereformeerde synoden ter sprake
gekomen". We krijgen dan voorbeelden van predikan-
ten, die bezwaar maken tegen de leer der praedestina-
tie, van ds Coolhaas, die wel als lidmaat der kerk te
dullen zou zijn, maar niet als leeraar (het eerste onder
bepaalde voorwaarden). En Bouwman zegt dan: „Dit
was een goede opvatting van de tolerantie" (192).

Met die opvatting van Bouwman aangaande de
goede opvatting van de tolerantie zal men dus moeten
rekenen in de lectuur van G.K. II, 666, of K.T. 271.
„In een ambtelos lid der gemeente kan meer worden
geduld dan in een voorganger der gemeente", zegt
Bouwman, K.T. 192. Op bl. 193 heeft hij het dan over
het onderscheid tusschen „Hertneckige" en „geseg-
gelijke". In Leiden 1619 is gezegd, dat men WEL de
hardnekkigen dadelijk moest excommuniceren, maar
de gezeggelijken kon men na proeftijd weer toelaten
tot den kerkdienst. Ouderlingen en diakenen
moeten van hun ambtsdienst worden ontsd, maar be-
hoeven niet aanstonds te worden geëxcommuniceerd.
En in K.T. 196 merkt Bouwman iets op, dat iedereen
weer dadelijk den naam van Spurgeon in de gedachten
roept: „Stel dat iemand Baptistische gevoelens heeft

der heet „de beschermenis der Christenen en andere
verdrunken". Voor deze beschermenis had Oranje „met
den alleropppersten Potentat der Potentaten" een vast
verbond gemaakt.

En in deze worsteling voor de burgerlijke vrijheid
der naar Gods Woord gereformeerde kerk, Gode meer
gehoorzaam dan den menschen, rees de vrije Republiek
der Vereenigde Nederlanden op als een genadige ze-
gen van Gods Verbond. Die huizen en akkers en va-
ders en moeders en broeders en zusters verlaten had-
den om des Evangelies wil, hadden honderdvoudig
wederontvangen!

Drie eeuwen later.

Het Koninkrijk der Nederlanden dreigt ineen te
storten.

Gods kerk in de Nederlanden ligt in smaadheid en
schande.

Zij, zelve eenmaal de Moeder der Vrijheid door den
zegen des HEEREN, heeft zich, sedert zij aan den greep
der eerste hiërarchie — de roomsche — ontkwam,
opnieuw laten ketenen door het door Koning Willem
I ingevoerde instituut en, ook uit deze tweede hië-
rarchie uitgeleid, heeft ze opnieuw en gansch vrij-
willig zich begeben onder het juk der derde hiër-
archie, den strik, langzaam maar zeker en ten slotte
nog met overrompelend geweld door haar eigen sy-
node over haar geworpen.

Symptoom van de verlating van het Verbond des
HEEREN.

Zoo haalt de kerk het oordeel naar zich toe.
Zoo trekt ze dat oordeel aan over land en volk.

Waar het lichaam, het lijk der kerk, is, daar zullen
de arenden vergaderd worden.

Er is verband tusschen de afbraak der kerk en de
afbraak van het Koninkrijk der Nederlanden.

Dat is evenmin te bewijzen (voor het vleesch,
wel te verstaan) als het bewijsbaar is (voor dat
zelfde vleesch!) dat de Republiek, zooals die in 1648
uit den strijd te voorschijn kwam een gedenkteken
was van de trouw des HEEREN.

Dat laatste was een geloofsuitspraak van Groen.
Want het geloof alleen herkent den zegen en
den vloek des HEEREN.

En het is misseken wel een van de ergste tekenen
van het verval van kerk en christenheid, dat men van-
daag meent, dat zelfs voor de geloovigen die zegen
en die vloek niet op te merken, niet registreerbaar
zijn.

Desondanks zingen deze menschen, hoewel mee-
nend, dat we in concreto den zegen en den vloek des
HEEREN niet onderkennen kunnen „van Zijn door-
luchte wonderdaan" en ze voegen er ook nog aan toe
„en wilt Zijn straffen gadeslaan".

Mocht men ze gadeslaan: anno 1948! D. E. C.

over den doop, dan kan dit voortspruiten uit gemis
aan de rechte kennis van de Gereformeerde gedachte
des verbonds. In zulk een geval, wanneer echter de
betrokken persoon onberispelijk is in den wandel, dient
de kerk voorzichtig te zijn..... NAAR DEZE GROND-
BEGINSELEN MOET BIJ DE TUCHT OVER DE
LEER WORDEN GEHANDELD" (K.T. 197).

We zouden ook nog kunnen wijzen op wat Bouwman,
K.T. 269, d.w.z. 2 bladzijden vóór wat de Schelhaas
aanhalt, opmerkt over tweeërlei zonden; a) die een
bestrafing, maar niet nog schorsing en afzetting
waardig maken; b) die dit wel doen.

Leest men in het licht van dit alles nu het door ds
Schelhaas uit Bouwman aangevoerde citaat, dan blijkt,
dat Bouwman bij die gevallen, waarin ook bij ver-
hinderen van ambtelijken dienst niet tot excommu-
nicatie behoeft te worden overgegaan, het oog heeft
op menschen, die men niet schorsen
mag op grond van art. 79/80 K.O. Hij bespreekt G.K. II, 666, en K.T. 271 de zonde van
„valsche leer of ketterij" wel naar aanleiding
van art. 79/80 K.O., maar laat duidelijk zien, dat
hij ze in het algemeen behandelt; niet speciaal
als zonden van ambtsdragers alleen. Als het over
ambtsdragers en over hun SCHORSINGS- en AF-
ZETTINGS-waardigheid gaat, DAN geldt DAAR-
VOOR Bouwman's algemeene regel: „de afwijking
moet dwaling zijn, en wel van dien
aard, dat hij hardnekkig volhardt
in het kwade" (K.T. 271).

De vraag komt op: hoe ziet Bouwman dan een mo-
gelijkheid, een ambtsdrager te verhinderen, zijn
ambt te bedienen, terwijl hij toch niet als kerklid van
het avondmaal behoeft geweerd te worden? Antwoord
is: die mogelijkheid bestaat niet bij (rechte) toe-
passing van art. 79/80 (op ons toegepast, naar het
heet), doch in andere gevallen, waar men an-
dere maatregelen neemt dan in art.
79/80 zijn voorgeschreven.

Bouwman denkt b.v. aan „ONTSLAG uit den
dienst", iets anders dan toepassing van art. 79/80.

Bewijs?

Als Van Lonkhuyzen zich contra de kerkrechtelijke
revolutie van 1926 beroept op de uitspraak van het
convent te Wezel, dan zegt Bouwman, G.K. II, 71:

„Dr van Lonkhuyzen vergeet, dat hier niet van cen-
sur of afzetting, maar van ONTSLAG der dienaren
gesproken wordt".